

Parlament České republiky Kancelář předsedy Poslanecké sněmovny	
Datum: 12-09-2012	
Č.j. 11 852/12	Přílohy. 1/10/120

Prezident republiky

V Praze dne 12. září 2012
Č.j.: KPR 5746/2012

Vážená paní předsedkyně,

vyžívám pravomoci dané mi článkem 50 Ústavy České republiky a vracím Poslanecké sněmovně zákon ze dne 5. září 2012, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Zákon mi byl doručen 7. září 2012.

Novela byla přijata pod tlakem mezinárodních institucí: Úřadu vysoké komisařky OSN pro lidská práva, Dětského fondu OSN a Evropské komise. Tyto instituce kritizovaly Českou republiku za velký počet dětí umístěných v ústavních zařízeních a malý počet dětí v pěstounské péči, resp. začaly prosazovat jako svůj politický program, aby žádné dítě mladší tří let nebylo umístěno v ústavní péči.

Takto motivovaný zákon vyvolal obavy z rušení kojeneckých ústavů a dětských center. Další obavy vyvolává nedostatek pěstounů. Panují důvodné obavy, že nebudeme mít ani pěstouny, ani ústavy, a děti budou končit na ulici. Nedůvěra veřejnosti je zesílena nedávnými negativními zkušenostmi se špatně připraveným zaváděním jiných sociálních reforem.

Moje obavy vyvolává nově stanovená a velmi široce a vágně vymezená povinnost obecních úřadů obcí s rozšířenou působností pravidelně vyhodnocovat situaci všech dětí a rodin a posuzovat, zda nepotřebují nějakou formu sociálně-právní ochrany (§ 10 odst. 3 novelizovaného zákona). To povede - zejména ve spojení s úřednickým alibismem a byrokracií - ke stále většímu zasahování veřejných institucí do soukromí rodin a ke stále většímu tlaku na rodiče, jak a co mají vštěpovat svým dětem. Děti ale nejsou veřejným statkem, nejsou "majetkem" společnosti - kromě toho, že jsou především samy sebou, jsou dětmi svých rodičů.

Nový zákon neobsahuje žádné pojistky proti libovůli úředníků při posuzování toho, zda rodiče vychovávají své děti správně, a hrozí tedy, že státní zásahy do výchovy dětí, které mají být jen zcela výjimečnou záležitostí mající své oprávnění pouze v extrémních situacích, se stanou běžnou praxí s výhledem, že rodiče - stejně jako pěstouni - začnou být vnímáni jako státu podřízení vychovatelé. Takový pohled nemohu přijmout.

Plánovaná profesionalizace pěstounské péče tyto mé obavy potvrzuje a dále prohlubuje. Novela vnímá pěstounskou péči nikoliv jako poslání, ale jako zaměstnání. Hlavní motivací pěstounů napříště už nemá být jejich zájem o děti, jejich altruismus a soucit s dětmi, které nemají vlastní rodinu, ale motivace finanční. Protože ti, kteří skutečně stojí o to pomáhat opuštěným dětem, to dělají již dnes. Z profesionálního prostředí dětských ústavů tak budeme vytlačovat děti do opatrování lidem, kteří se jako pěstouni zaregistrují z čistě ziskových důvodů. A podle tohoto zákona budou dostávat peníze již vstupem do školících programů, ne až přijetím dítěte do své péče.

Za zvlášť extrémní projev tohoto trendu považuji pěstounskou péči na dobu určitou: v jejím důsledku děti budou střídát rodiny, stále znovu a znovu si budou zvykat na nové pěstouny, na nové prostředí a na nové kamarády. Takový osud je krutější než ústavní výchova v relativně stabilním prostředí a je v příkrém rozporu s proklamovaným účelem zákona a se zájmy dětí. V tomto smyslu jsem obdržel mnoho dopisů s autentickými příběhy, dokazujícími, jak rozhodující pozitivní vliv na další vývoj měl pobyt dítěte v profesionálním odborném zařízení v kritické rodinné situaci.

Děti nejsou zboží a tento zákon na to málo pamatuje. Zcela specifickou podkapitolou problematiky novely jsou obavy laické i odborné veřejnosti z rušení kojeneckých ústavů. Takové obavy spojené se zásadním nesouhlasem vyjádřila již před časem například i Česká lékařská komora, Česká pediatriká společnost, Společnost sociální pediatrie při České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně a další odborné instituce. Přestože výsledná podoba zákona oproti původní verzi již neobsahuje výslovnou zmínku o tom, že by se kojenecké ústavy měly v budoucnosti rušit, nikdo nerozptýlil obavy z toho, že právě k tomu zákon směřuje. Kojenecké ústavy nejsou jen dětským domovem pro ty nejmenší děti, jsou současně institucí léčebnou, jejíž funkce je v řadě případů nenahraditelná. Není možné dosáhnout stavu, že vůbec žádné dítě nebude v ústavu. Některé děti, nebudou-li v ústavu, budou v lepším případě v nemocnicích, v horším budou na ulici nebo mrtvé.

Není pravdou, že hlavní důvody pro umístění dětí v kojeneckých ústavech jsou důvody sociální, naopak, převažují důvody zdravotní a zdravotně – sociální: podle údajů, které mám k dispozici, to bylo v roce 2010 55 % všech umístění. Není pravdou ani to, že by kojenecké ústavy a dětská centra byly jakýmsi odkladištěm dětí poskytujícími jen mizernou péči. Opak je pravdou, protože i tyto zařízení jdou s dobou a modernizují se.

Námezdní pěstounská péče sníží počet dětí vhodných k osvojení. Placené pěstounství na jedné straně a osvojování dětí na druhé fungují jako spojené nádoby. Tuto zkušenost udělalo např. Spojené království, které má na jedné straně jeden z nejpropracovanějších systémů hrazené pěstounské péče, na straně druhé tam je osvojováno jen minimum dětí. Je to logické, adopce vyžaduje přípravu dítěte a námezdní pěstounská péče takovou přípravu fakticky neumožňuje.

Pokud dnes mezinárodní instituce kritizují české kojenecké ústavy, dětská centra a babyboxy, měly by vzít v úvahu i to, že Česká republika vždy patřila a stále patří k zemím se špičkovou dětskou zdravotní péčí a s nejnižší dětskou úmrtností na světě, a měly by se zamyslet i nad možností, že existence českých kojeneckých ústavů neznamená zaostalost, ale naopak náskok České republiky před ostatními zeměmi. Pokrok může spočívat nikoli v jejich zrušení coby přežitku, ale naopak v jejich další modernizaci. Česká republika nemá důvod se svého náskoku vzdávat jen proto, aby byla stejná jako ostatní. Kritizující mezinárodní instituce by se měly České republice za své zprávy omluvit a poslankyně a poslanci českého Parlamentu i čeští vládní úředníci by neměli nekriticky přejímat vše, co přichází od renomovaných mezinárodních institucí - i tam sedí jen lidé a mohou se mýlit. A v tomto případě se mýlí určitě.

Tento zákon je bezcitný a surový. A je projevem neúcty k těm, kdo se dnes poctivě věnují pěstounské péči. Nepochybuji, že stejně jako lacině sentimentální kritika kojeneckých ústavů je i tento zákon motivován jen těmi nejlepšími úmysly. Tyto úmysly sdílím, mám však zcela jiné představy o jejich uvádění do praxe, než jaké vedly autory tohoto zákona. Žádám proto poslance, aby se v zájmu dětí nad zákonem ještě jednou zamysleli.

S pozdravem

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Miroslava Němcová', written in a cursive style.

Vážená paní
Miroslava Němcová
předsedkyně Poslanecké sněmovny PČR